

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โลกว่ากองทัพเดินด้วยท้อง กองทัพนี้จะเดินด้วยท้องต้องอาศัยอาหารเป็นเครื่องดำเนิน อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาเราคิดถึง เห็นไหม เกิดมาเป็นมนุษย์ บวชพระด้วย แต่ก็ต้องอาศัยสิ่งนี้เหมือนกัน อาศัยอาหารเป็นเครื่องดำเนิน แต่พระพุทธเจ้าบอกเลย สิ่งนั้นมันเป็นคุณสมบัติประโยชน์มาก ประโยชน์เพราะเราใช้เพื่อดำรงชีวิต เอาชีวิตนี้เพื่อแสวงหาธรรม แล้วสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์ ถ้าโลกมองไม่เห็นนี้ โลกจะมองเห็นว่า อาหารนี้เป็นประโยชน์

แล้วเวลาพระอดอาหาร เห็นไหม ว่าสิ่งนี้เป็นโทษ เห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นโทษได้อย่างไร อาหารนี้เป็นประโยชน์ ร่างกายต้องอาศัยอาหารเป็นเครื่องดำเนิน แล้วถ้าขาดสิ่งนี้จะเป็นไปได้อย่างไร ดูอย่างหลวงปู่มั่นลี ท่านพิจารณาอาหาร อาหารให้เป็นประโยชน์กับร่างกายส่วนหนึ่ง แต่ถ้าเวลาเรานั่งมากเกินไป เรากินมากเกินไป สิ่งที่เหลือในอาหารนั้น สิ่งที่เหลือพลังงานที่เหลือในร่างกายนั้นมันจะเป็นโทษกับการภาวนาไป

เวลานั่งกัน เราพยายามทำความสงบของใจ แล้วเวลานั่งแล้วมันไม่สงบขึ้นมา นี่เพราะเหตุใด? เพราะว่าสิ่งนี้มันทับธาตุขันธ์ คำว่า “ธาตุขันธ์” ไม่ใช่ใจ มันทับหัวใจได้ หลวงปู่มั่นลีเวลาท่านพิจารณาอาหารจนเห็นเม็ดข้าวนี้เป็นตัวหนอนเลย เพราะอะไร? เพราะจิตของท่านสงบ จิตของท่านเป็นธรรม เวลาถ้าเห็นสภาวะแบบนั้น เห็นเม็ดข้าวนี้เหมือนกับตัวหนอนเลย มันเคลื่อนไหวได้ขนาดนั้น แล้วมันจะผลิตผลิตในรสของอาหารได้อย่างไร เห็นไหม

ใช้อยู่...กองทัพต้องเดินด้วยท้อง อาหารนี้เป็นประโยชน์กับร่างกาย แต่ถ้าเราเพลินไปกับเขา เราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ เราเพลิน นี่เหรียญมี ๒ ด้านตลอดไป สิ่งที่เป็นประโยชน์มันก็

มีโทษในตัวเอง สิ่งที่เป็นโทษ เห็นใหม่ ในเกิดภาวะสงครามก็เกิดมหาเศรษฐีขึ้นมาในสงครามนั้นได้ เพราะเขาใช้สิ่งที่ว่าเขามีเหรียญฝังตรงข้าม

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันเป็นประโยชน์มันก็มีโทษสำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติ สำหรับคนที่ว่ามันแสดงกับโรค เวลาเราเป็นโรคขึ้นมา อาหารนั้นแสดงกับโรคนั้น สิ่งนั้นก็โทษได้ สิ่งที่เป็นประโยชน์ถ้ามันเป็นประโยชน์เราก็ใช้เป็นประโยชน์ไป แต่สิ่งที่เป็นโทษเราต้องเห็นสถานะเป็นโทษ แล้วสิ่งที่เป็นประโยชน์นะเราค้นคว้าหาสิ่งที่เป็นโทษขึ้นมา ให้ใจไม่ยึดสิ่งนั้น ใจกองทัพเดินด้วยท้อง แต่ถ้ากองทัพนั้นไม่มีขวัญไม่มีกำลังใจ กองทัพนั้นจะต่อสู้กับข้าศึกได้อย่างไร กองทัพนั้นจะชนะข้าศึกได้กองทัพนั้นต้องมีขวัญมีกำลังใจ

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ ในชาวพุทธของเรา ถ้าเราเชื่อว่าเราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธสอนว่าให้ปล่อยวาง โลกเขาว่ากันแบบนั้น แต่เขาไม่ศึกษา เขาไม่มีปริยัติ ถ้ามีปริยัติ พระพุทธเจ้าสอนถึงว่าอริยสัจ ศาสนาพุทธสำคัญตรงไหน? สำคัญที่ว่าอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคคืออะไร ความเป็นไปเป็นอะไร นี่สมบัติ สิ่งที่เขาซ่อนไว้ในศาสนา

ในประเพณีวัฒนธรรม จารีตประเพณีนี้มันเหมือนกลุ่กเหล็กเลย เวลาฝึกกฎหมายเขาจับกัน แต่ถ้าสังคมเขาทำอย่างนั้น เราไม่ทำไปกับกระแสนสังคมเราเหมือนกับเข้าสังคมนั้นไม่ได้ จารีตประเพณีนั้นมันก็มีสิ่งที่เป็นอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์ที่เกิดในศาสนา เป็นเรื่องของใจ อริยทรัพย์ของใจนี้ซุกซ่อนอยู่ในนั้น

ถ้าเราเห็นสถานะแบบนั้น เราค้นคว้าสิ่งนั้นออกมาได้ ความหมายหมายถึงอะไร? ทำสิ่งนั้นกันเพื่ออะไร? นี่สภาวะธรรมจะเกิดขึ้นกับหัวใจคือสภาวะที่ว่ามันรู้แจ้ง สิ่งที่อยู่แจ้งสิ่งต่าง ๆ ปกปิดใจไว้ ถ้าเราปกปิดใจไว้ เห็นใหม่ กองทัพต้องมีขวัญมีกำลังใจ เราก็ต้องมีศรัทธามีความเชื่อ ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ นะ นี่ทุกข์ยากเวลานั่งสมาธิ เดินจงกรม เราทรมานร่างกายของเรา เราทรมานของเราเราทรมานตนใจ

เวลาพระไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สำเร็จมานี้ พระพุทธเจ้าถามว่า “ใครเป็นคนทรมาณ?” ครูบาอาจารย์นี้ทรมาณ ทรมาณคือว่าพยายามสร้าง ทรมาณกิเลสไม่ได้ ทรมาณธรรม กิเลสมันคิดตามประสาทของมัน เหมือนกับมันคิด เห็นไหม ถ้าเราจะอดนอนผ่อนอาหารนี้ เดี่ยวเราตายนะ ชาติข้างหน้าเราจะไปเป็นพิการไปนะ มันจะคิดสภาวะของมันสภาวะแบบนั้น

แต่ไม่ได้คิดมุกกลับเลย เวลาเขาเล่นเพลินกันในเกมในการดูทีวีนี้ เขาอยู่กันทั้งวัน ๆ เขาทำไมร่างกายไม่เห็นเป็นไป เพราะอะไร? เพราะมันเพลินกับสภาวะสิ่งนั้น มันไม่คิดเลย แต่เวลาเราจะนั่งสมาธิ เราจะภาวนานี้ ร่างกายจะเป็นแบบนั้น อดอาหารไปจะเป็นแบบนี้ นี่มันคิดสภาวะของมันไป นี่กิเลสมันหลอกสภาวะแบบนั้น

แต่ถ้าเรามีกำลังใจขึ้นมา มีปัญญาขึ้นมา เราจะพลิกเพลงได้เลย เรากินตั้งแต่เกิดจนปัจจุบันนี้ มันก็ไม่เห็นมีคุณค่าขนาดไหนเลย แต่ถ้าเราจะอดบ้าง ผ่อนบ้าง เพื่อไม่ให้ชาติข้างหน้ามันทับใจ เวลาพลังงานมันเหลือใช้ นี่มันจะทำให้เราว่างเหงาหาวนอน เราไม่คิดเลย เวลาเขาขับรถกันนี้ ตาเขาสว่างอยู่แต่เขาหลับใน เห็นไหม

นั่งสมาธิก็เหมือนกัน เรานั่งอยู่ เราไม่ได้นอนหรือก แต่ทำไมมันหายแวบไปล่ะ ทำไมสติมันหายไป ขาดหายไปเลย สิ่งที่มันหายไปมันไปไหน มันเหมือนกับขับรถหลับในใจ แต่นี่ชาติข้างหน้ามันมีกำลังของมัน มันเป็นสภาวะแบบนั้น เราจะต่อสู้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะ “ถ้าว่างเหงาหาวนอนให้ตริกในธรรม ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้คิดถึงต่าง ๆ ให้สภาวะแบบนั้นแก้สิ่งนี้”

พระโมคคัลลานะก็มีอุปสรรคอันนี้เหมือนกัน มันเป็นธรรมชาติของชาติข้างหน้า ชาติข้างหน้าของคนไม่เหมือนกัน บางคนไม่เป็นโทษก็ได้ ถ้าไม่เป็นโทษเขาก็ภาวนาของเขาก็้าวเดินไป แต่ถ้าเราเป็นโทษเราต้องสังเกตของเราเอง เวลานั่งภาวนาไปนี่มันเป็นคุณประโยชน์หลายชั้นเลย เช่นเราคิดเลย เวลาเราพิจารณาไปนี่ เราคิดเป็นธรรมว่า เราภาวนาไปมันไม่ได้ผลเพราะอะไร? มันว่างเหงาหาวนอนเพราะอะไร? ตอนเช้าเรามีสติ เห็นไหม เราฉันอาหารอย่างไรขึ้นไปได้นี้ เราคิดไป

“ฉันอาหารแบบใด?”

“ฉันผัก ฉันเนื้อสัตว์”

“แล้วร่างกายเป็นอย่างไร?”

นี่เราจับตรงนี้เป็นประเด็น เห็นไหม แล้วเราใช้ปัญญาใคร่ครวญไป มันจะทำให้เราที่มีสติ ถ้ามีสติมีสัมปชัญญะ การกระทำนั้นเป็นความเพียรทั้งหมด เราเดินจงกรม ถ้ามีสติอยู่อันนี้ก็เป็นการเดินจงกรม ถ้าเรามีสติอยู่เวลาเราประพฤติปฏิบัติ อันนี้จะเป็นความเพียรที่ถูกต้อง เป็นสัมมา แต่ถ้าเราไม่มีสติอยู่ คนเขาเดินเล่น เดินออกกำลังกาย เขาก็ทำเหมือนเราเหมือนกัน เขาก็เดินของเขาทั้งวันเหมือนกัน คนที่เขามีหน้าที่การงานแบบนั้นเขาก็ทำของเขา แต่เขาทำไมไม่ได้ผลของเขาล่ะ?

นี่มันทำสักแต่จะทำ เห็นไหม มันต้องย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามานี้ ขวัญกำลังใจของนักรบมันจะเกิด ถ้าขวัญกำลังใจของนักรบมันเกิดนะ มันจะเกิดความสงบ มันจะเกิดความองอาจกล้าหาญ มันจะเกิดความเพียรขึ้นมา ถ้าความเพียรถูกต้องขึ้นมา เราจะย้อนกลับเข้ามา นี่ทวนกระแสเข้าไปที่หัวใจ

ถ้าทวนกระแสเข้าไปที่หัวใจ เห็นไหม นี่นักรบเขาต้องการขวัญกำลังใจ แต่นักปฏิบัติต้องการความสงบของใจ ถ้าใจสงบขึ้นมา นี่กำลังใจมันเกิด เกิดเพราะปัจจัยจัดตั้งมันเกิดขึ้นมา “รสของธรรมชนะรสทั้งปวง” เรากินอาหารอร่อยขนาดไหน เราเสพภาพศิลป์ภาพต่าง ๆ เราไปดูนี่มันมีความสุขขนาดไหน แต่เวลามันปัจจัยจัดตั้งเกิดขึ้นมาจากหัวใจ จิตสงบขึ้นมาจิตมันสัมผัสเอง

สิ่งที่สัมผัสเองนี่มันเป็นศรัทธาธรรมดา เป็นอจลศรัทธา ศรัทธาความเชื่อของใจ ใจนั้นมันเชื่อเอง ไม่ต้องมีใครบอก นี่เริ่มต้นจากความเชื่อ เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเชื่อธรรม มีศรัทธามากเราถึงต้องพยายามประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อนี้ห้วงจรดจักรดึงให้เรามีความเพียรให้เราศรัทธาในศาสนา ความเชื่อนั้นดึงเข้ามา

แต่ความเชื่อนั้นแก้กิเลสไม่ได้ ความจริง เห็นใหม่ สัมมาสมาธินี้มันปลดเปลื้องจากศรัทธา
ธรรมดาเป็นอจลศรัทธา ศรัทธาที่ไม่คลอนแคลน แล้วเรายกขึ้นวิปัสสนาให้เห็นความเป็นไปเกาะ
เกี่ยวของใจ มันจะลึกลับมหัศจรรย์มาก การรบนี เวลารบเรารบกับข้าศึก มันมีข้าศึกต่อหน้าแล้ว
เรารบ แพ้ชนะมันเป็นสิ่งที่มองเห็นกัน

แต่เวลารบกับใจของเราเอง เห็นใหม่ กาย เวทนา จิต ธรรมที่เกิดขึ้นมาให้เราเห็นขึ้นมา
นี้ กิเลสมันปั่นแต่งได้ กิเลสมันอยู่กับเรา เห็นใหม่ เหมือนกับกองทัพที่รบกัน มีข้าศึกแฝงเข้ามาใน
กองทัพของเรามาตีความลับ สืบต่าง ๆ ของเราไปบอกข้าศึกให้เขารู้วิธีการของเราทั้งหมดเลย
การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน กิเลสมันอยู่กับเรา เราจะตั้งปัญญาขนาดไหนนี้ กิเลสมันจะสร้าง
ภาพว่าสิ่งนั้นจะเป็นสภาวะแบบนั้น เหมือนกับเรารู้ไปก่อน ๆ เห็นใหม่ อันนี้เป็นสัญญา

ถ้าสิ่งที่เป็นสัญญามันจะไม่ใช่ประโยชน์กับการประพฤติปฏิบัติ มันไม่ใช่ประโยชน์
เพราะว่าสิ่งนั้นเป็นสัญญา มันจะหลอกเราไปก่อน แต่สิ่งนี้เราจะปฏิเสธมันไม่ได้ ความผิดพลาดนี้
มันเป็นครู ครูของเราจะสอนว่าสิ่งที่เราทำไปแล้วมันไม่ใช่ประโยชน์ มันไม่ใช่ประโยชน์ก็คือว่า
มันไม่ใช่สภาวะตามความเป็นจริง มันเริ่มปล่อยวางไป ปล่อยวางตามให้กิเลสหลอกใจ อันนี้ไม่
เป็นสภาวะตามความเป็นจริง ถ้ามันปล่อยวางตามความเป็นจริง เห็นใหม่ มันจะขาดออกไป

สิ่งที่ขาดออกไปนี้ นั่นนะมันไม่มีข้าศึก ไม่มีแนวที่ ๕ เข้ามาในกองทัพของเรา เข้ามาใน
ปัญญาของเรา เข้ามาในมรรคของเรา ถ้ามรรคของเรามันก้าวเดินออกไปพร้อมกับตัวตนของเรา
มันมีข้าศึกอยู่ในนั้น มันมีกิเลสคือตัวตนของเราเข้าไปคาดหมาย เข้าไปจินตนาการ ว่าสภาวะเป็น
แบบนั้น ทุกคนเวลาประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ จิตได้สำนึกของคนมีความอยาก ทุกคนอยากเป็น
คนดีหมด คนที่เขาปล้นเขามาเขาก็อยากเป็นคนดี แต่สภาวะของเขาเป็นสภาวะแบบนั้น กรรมของ
เขาเป็นอย่างนั้นถึงเป็นไป

นี่ก็เหมือนกัน เราปฏิบัตินี้สัญญาธาตุญาณของเราต้องการผลอยู่แล้ว แต่เราอย่าไปคาดหมาย
ซ้ำลิ ถ้าเราคาดหมายซ้ำ นั่นนะตัณหาซ้อนตัณหา ความอยากซ้อนความอยาก ความอยาก ๒ เท่า

ความอยาก ๒ ทบเข้าไปนี่ มันจะรุนแรงขนาดไหน แต่มันเป็นนามธรรม เราไม่รู้เลยว่าสิ่งนี้เรากำลังสร้างอุปสรรคขวางหนามขวางตัวเราเอง เราประพฤติปฏิบัติอย่าไปหวังผล

ความสละออก เห็นใหม่ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “การสละออกมันเป็นผล” เราสละออก เราไม่ต้องการสิ่งใดเลย เราสละออกไปถึงเป็นผลของเราเพราะมันปล่อยวาง แต่โลกของเขาได้สิ่งใดมา ความได้ของเขามาถึงจะเป็นผลประโยชน์ของเขา เพราะเขาได้สิ่งนั้นมา เราสละออกไป

นี่ก็เหมือนกัน ผลที่เราต้องการเราไม่ต้องไปคาดหมาย ถ้าเราคาดหมายคือเราต้องการสิ่งนั้นมา นี่มันเป็นขวางเป็นหนามขวางเรา ถ้ามันขวางเรา เห็นใหม่ ตัดหาซ่อนตัดหา ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ แต่เราไปซ่อน เราไปแสวงหาสมุทัยอีกตัวหนึ่งมาซ่อนเข้ามา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกต้องละ แล้วเราทำไมไปปรารถนา เราไปหวังผลล่ะ?

เราทำโดยไม่ต้องหวังผล ทุกข์มันจะเป็นสภาวะแบบใดนี่ ทุกข์อันนี้เพื่อจะชำระทุกข์ของเรา ทุกข์การประพฤติปฏิบัติ การทำความสงบของใจ การทำความเพียรนี้มันเป็นงานอันเอกนะงานนี้ทุกข์มาก เวลาปัญญามันเกิด เหมือนกับนักบริหารเลย เขาเครียดมากเพราะนักบริหารเขาบริหารนี้เขาต้องรับผิดชอบทั้งหมด

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปัญญามันเกิด สิ่งนี้มันเหมือนกับเราบริหารใจของเรา เราบริหารหัวใจเรายกขึ้นมาจนวิปัสสนา เราบริหารสิ่งนี้มันเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจากภายใน เราจะเห็นความมหัศจรรย์ของมัน เราถึงว่าถึงในองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าสิ่งนี้รู้ได้อย่างไร สิ่งนี้เป็นความภายใน นักวิทยาศาสตร์เขาใช้ความคิด ความคิดนี้มันยังคิดขึ้นมาได้ มันยังออกมาเป็นจิตแพทย์ได้ ความจิตแพทย์เขาคิดขึ้นมาได้ เขาใช้ความคิดรักษาสิ่งนั้นไป

แต่นี้มันเหนือสิ่งนั้น มันละเอียดกว่าสิ่งนั้น เพราะอะไร? เพราะถ้าใครไปพบเห็นสิ่งนี้แล้วคนนั้นเป็นการพบใหม่ นี่พบโลกใหม่ เห็นใหม่ เขาแสวงหาอาณานิคมกัน นี่พบโลกใหม่ พบแผ่นดินใหม่ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำความสงบของใจขึ้นมา เราพบเนื้อของใจของเราใหม่ พบใหม่

เพราะอะไร? เพราะเราเป็นคนพบเอง นี่สมาธิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อย่างหนึ่ง มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อย่างหนึ่ง ของครูบาอาจารย์ก็อย่างหนึ่ง แต่ถ้าของเรา เกิดขึ้นมา มันเป็นเรื่องใหม่เสมอเป็นเรื่องสดเสมอ เสมอจากหัวใจของเราที่โดนสิ่งนี้ปิดบังไว้หมด เราจะไม่เจอสภาวะแบบนี้เลย

แต่เพราะสิ่งนั้นมันเป็นจินตมยปัญญา ไม่เคยสภาวะแบบนี้ แล้วเราใคร่ครวญขึ้นมาจนเจอ สภาวะแบบนี้ เราเป็นคนค้นพบไง เราเป็นคนค้นพบสิ่งที่อยู่ในหัวใจของเรา เราเป็นคนค้นพบสิ่งที่อยู่ในร่างกาย เห็นไหม จิตใจนี้อยู่ในร่างกายของเรา เราว่ากายกับใจมันคนละอันกัน ทำได้ ถ้าเรา ทำความสงบของใจ นั่งสมาธินี้พอสงบเข้าไปจิตมันปล่อยหมด จิตนี้มันปล่อยกายหมดเลย ปล่อย โดยสมาธิส่วนหนึ่ง อันนี้พอปล่อยแล้วชั่วคราวเดี๋ยวมันก็เข้ามาสมานกันเหมือนเก่าอีก

แต่ถ้าการวิปัสสนานี้ มันพิจารณาเห็นกาย เห็นสภาวะของมันตามความเป็นจริง มันจะ ปล่อยขาด สิ่งที่ปล่อยปล่อยโดยปัญญาญาณ ปัญญาญาณอันนี้มันเกิดขึ้นมา มันจะปล่อยสภาวะ แบบนั้น นี่ของที่อยู่กับเรา เราเกิดมาแล้วเอาหัวใจกับร่างกายนี้เดินไป เราทำงานก็ต้องพร้อมกาย กับใจ สิ่งนี้พร้อมกันหมด ถ้าเราทำงานสักแต่ว่าทำเราจะเผลอ แล้วงานนั้นจะไม่เป็นงานขึ้นมา

นี่มันเกิดขึ้นมาพร้อมกัน สิ่งที่เขาค้นหากันเขาค้นหาโลกใหม่ เขาค้นหาไป แล้วมันพิสูจน์ กันได้ แต่เราค้นหาโลกใหม่ของเรา เราค้นหาโลกหัวใจของเรา ในใจของเราถ้าเรารักษาโลกนี้ หมด จบสิ้นออกไป แล้วมันจะเป็นเครื่องยืนยันไง พระโมคคัลลานะลงจากเขาคิชฌกูฏเห็นปรต เห็นผี เวลาไปบอกองค์พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าบอก “เราเห็นมานานแล้วแต่ไม่มี พยานหลักฐาน เราถึงไม่พยากรณ์ บัดนี้พระโมคคัลลานะเห็น เราเห็นมาก่อน สิ่งนั้นมีอยู่โดย ธรรมชาติของมัน”

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา นี่สัมมาสมาธิมันประจักษ์แก่ใจของเรา ไม่ ต้องมีใครบอก เราใช้ปัญญาใคร่ครวญขึ้นมา มันปลดเปลื้องกิเลสออกไปจากใจ แต่ละขั้นแต่ละ ตอนขึ้นมา มันเป็นเรื่องกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน เป็นเรื่องกับครูบา

อาจารย์ เห็นไหม นี่หลวงตาเวลาท่านพูด ท่านบอกท่านพูดอยู่คนเดียว เหมือนกับท่านรู้อยู่คนเดียว ไม่มีใครเป็นพยานเลย

แต่ถ้าใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมาสมกับสิ่งนั้น นั่นคุยกันรู้เรื่องไง นี่ค้นพบโลกใหม่ เหมือนกัน คนละหัวใจนะ โลกของใครโลกของมัน โลกนี้คือหมู่มสัตว์ จิตปฏิสนธิที่เกิดขึ้นมาใน ร่างกายของเรา แล้วหมุนไปตามธรรมชาติของมัน แล้วไม่มีใครค้นพบ เดินไป ใช้ชีวิตไปในวัฏฏะ นี้ตามธรรมชาติของมัน แล้วย้อนทวนกระแสกลับมาค้นพบโลกใหม่ของตัวเอง แล้วทำลายโลกนี้ ออกไปหมดสิ้น หักวัฏฏะออกไปหมด

นี่มันถึงว่าเป็นสมบัติส่วนตัวใจ เป็นกรรมส่วนบุคคลของใครของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วนี่กรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเป็นของเรา เราก็จะได้ของเราขึ้นมา เห็นไหม เริ่มต้นจากว่าอาหารเป็นโทษ หรืออาหารเป็นคุณ ถ้าสิ่งนี้เป็นคุณ คุณเพราะรักษาเยียวยากันไป แต่ถ้าติดมันเป็นโทษ แต่ถ้าพิจารณาเห็นประโยชน์ของมันจะเป็นคุณขึ้นมา แล้วจะเป็นคุณตลอดไป เอวัง